

Om håndtering av krisepregede nyheter

Å undervise om 22. juli i tilknytning til et nytt terrorangrep innebærer at konteksten for undervisningen er krisepregede nyheter. Den første tiden etter et angrep er det mye som er uklart, og det kan fremstå som vanskelig å tematisere terroren med elever. Forskning på barn og mediedekning av kriser viser at skolen ikke bør vente til elever ber om hjelp, men aktivt invitere elevene til å formulere sine bekymringer, antagelser og spørsmål i tilknytning til krisepregede nyheter.

Det er urettferdig at barn skal være dobbelt så redd som oss voksne når de ikke trenger å være det, bare fordi vi ikke våger å snakke med dem. Det er ikke skadelig for barn å snakke, og det er ikke galt av oss å lytte.

Terrorangrepene 22. juli 2011 fikk stor oppmerksomhet i media, og som alle terrorhandlinger bidro disse angrepene til å skape frykt og utrygghet. Krisepedagogikk er en tilnærming lærere kan bruke for å håndtere slik utrygghet i klasserommet. Det handler ikke om terapi, men om håndtering. Samtidig kan god håndtering ha terapeutisk virkning. Godt håndtert kan krisene bli verdifulle lærings situasjoner. Med LK20 (Fagfornyelsen) kan man se dem som et arbeid med livsmestring.

Krisepedagogikk

Krisepedagogikk legger til rette for at elevene arbeider seg gjennom en krisesituasjon slik at de blir klokere og mer kunnskapsrike enn før. I *Krisepedagogikk. Hjelp til barn og ungdom i krise* (Raundalen & Schultz, 2006) påpekes det at læring har terapeutisk virkning, og at kriser har kontekstualiserte læringspotensialer som lar elever bli hovedaktører i egen læring.

Krisepedagogikken har tre faser som er aktuelle for alle elever: uttrykksfasen, faktafasen og handlingsfasen. Raundalen og Schultz (2006) beskriver også en fjerde fase i krisepedagogikken som dreier seg om videre oppfølging av elever som er spesielt berørt. Lærerens viktigste rolle i den forbindelse er å vurdere **om** elever har bruk for videre oppfølging, og – i samråd med foresatte – kontakte PP-tjenesten.

1. Uttrykksfasen

Uttrykksfasen har et dobbelt formål. På den ene siden lar den elevene formulere seg om krisen. Hva vet de? Hva tror de? Hva lurer de på? På den andre siden gir den læreren innblikk i elevenes forforståelse og eventuelle bekymringer. Det er viktig at elevene opplever at det er trygt å gi uttrykk for sine tanker og følelser. Hvis du som lærer tenker at enkelte elever kan oppleve det som utrygt å dele sine spørsmål, vil det være hensiktsmessig at elevene gir uttrykk for tanker, følelser og spørsmål uten at de må dele det med medelever f.eks. skriftlig eller gjennom tegning.

2. Faktafasen

I faktafasen kan læreren bekrefte og avkrefte elevenes oppfatninger og oppklare eventuelle misforståelser. Dette må tilpasses alderstrinnet og elevgruppen, men Raundalen og Schultz presiserer at det vil virke mot sin hensikt å holde tilbake informasjon om «det verste». Det som presenteres, må være sant for at det ikke senere kan oppfattes som at viktige voksenpersoner snakket usant om noe viktig. Et sentralt punkt blir å skape mening og sammenheng: å hjelpe elevene med å rydde, ordne og arkivere. For å skape sammenheng hos elevene må det læreren presenterer, være:

- **begripelig:** Det må være konkret nok og nært nok til at de kan integrere det i sine kognitive rammer;
- **håndterbart:** Det må være trygt nok til at de kan ta det inn i stedet for å skyve det bort. Det vil i praksis si at de kan gi egne uttrykk for tanker og følelser;
- **meningsfylt:** Det må angå dem, og de må få en klar forståelse av hvorfor vi voksne vil snakke med dem om forferdelige ting i stedet for å la det være.

For de yngste kan det være nødvendig å «oversette» vanskelige formuleringer, for ungdommer gir møter med media og myndigheters formuleringer mulighet for begrepslæring og arbeid med kildekritikk. Medier rettet mot barn vil ofte ha reportasjer der journalister har forsøkt å forklare vanskelige nyheter for barn.

Det er ekstra viktig å skape sammenheng og trygghet for elever som har egne traumeopplevelser, for eksempel barn og unge som har flyktet fra krig og forfølgelse.

3. Handlingsfasen

Handlingsfasen dreier seg om å finne frem til praksiser som er nyttige for elevene i møte med den aktuelle krisen. Det kan både handle om å finne gode måter å håndtere informasjonsstrømmen på og å få kjennskap til viktige rutiner og praksiser.

Det kan trygge elever å få kjennskap til handlinger som det er rett og viktig å gjøre i møte med krisen, og å øve på dem. Gjennom konkrete praksiser etableres sammenheng og kontinuitet mellom fortid, nåtid og fremtid. Sentralt i handlingsfasen står også engasjement og solidaritet. Det kan f.eks. komme til uttrykk gjennom ytringer som sendes til berørte (jf. minnematerialet – lenke til ressurs om det), eller innsamlingsaksjoner til støtte for berørte, eller andre aksjoner som tematiserer og/eller øver en formålstjenlig praksis (aksjoner for å dempe kjørehastighet på vei med høy risiko for ulykker, rydding av plast og annet søppel i fjæra etc.).